

Likarätt

**Dina rättigheter
Att få vara dem man är
Skolan
Elever
Hur går vi vidare?**

Film: Lumas skola (extern länk, öppnas i webbläsare)

Textalternativ: Lumas skola

Hej, jag heter Luma. Det här är min skola. Jag trivs rätt bra i skolan och har massa vänner. Betygen är helt okej.

Jag vet inte hur andra har det på skolan. Jag tror att det är okej för de flesta, men jag känner ju inte alla. Det är rätt hård stämning bland eleverna och ibland ser jag elever som är taskiga ... men jag tror det mesta är på skoj och jag brukar gå därifrån och vill inte lägga mig i. Lärarna lägger sig inte heller i, de kanske inte hinner, de har alltid så bråttom.

Det där är Aron. Han går ofta ensam. Han gillar nog att vara för sig själv.

Där går Aila. Hon kommer nästan alltid sent till skolan och ser ofta trött ut. Lärarna suckar bara när hon kommer in efter att lektionen har startat.

Han där heter Sam. Han är rätt ny på skolan. Ibland ser han så ledsen ut. Jag skulle vilja prata med honom, men det vågar jag inte.

Oj, nu börjar min mattelektion.

Dina rättigheter

Det här var Luma och lite om hennes skola. Kanske ser det helt annorlunda ut hos er.

I det här materialet kommer du att få veta mer om barns och ungas rättigheter och hur du kan vara med och påverka för att skolan ska bli en tryggare plats.

Du har nog hört om dem förut, men här är några av rättigheterna för barn och unga upp till 18 år.

Du har rätt att bli behandlad på ett bra sätt både verbalt, fysiskt och psykiskt.

Du har rätt till ett privatliv.

Du har rätt att lära dig om dina rättigheter och hur du respekterar andra barn och vuxna.

Du har rätt att känna dig trygg och må bra.

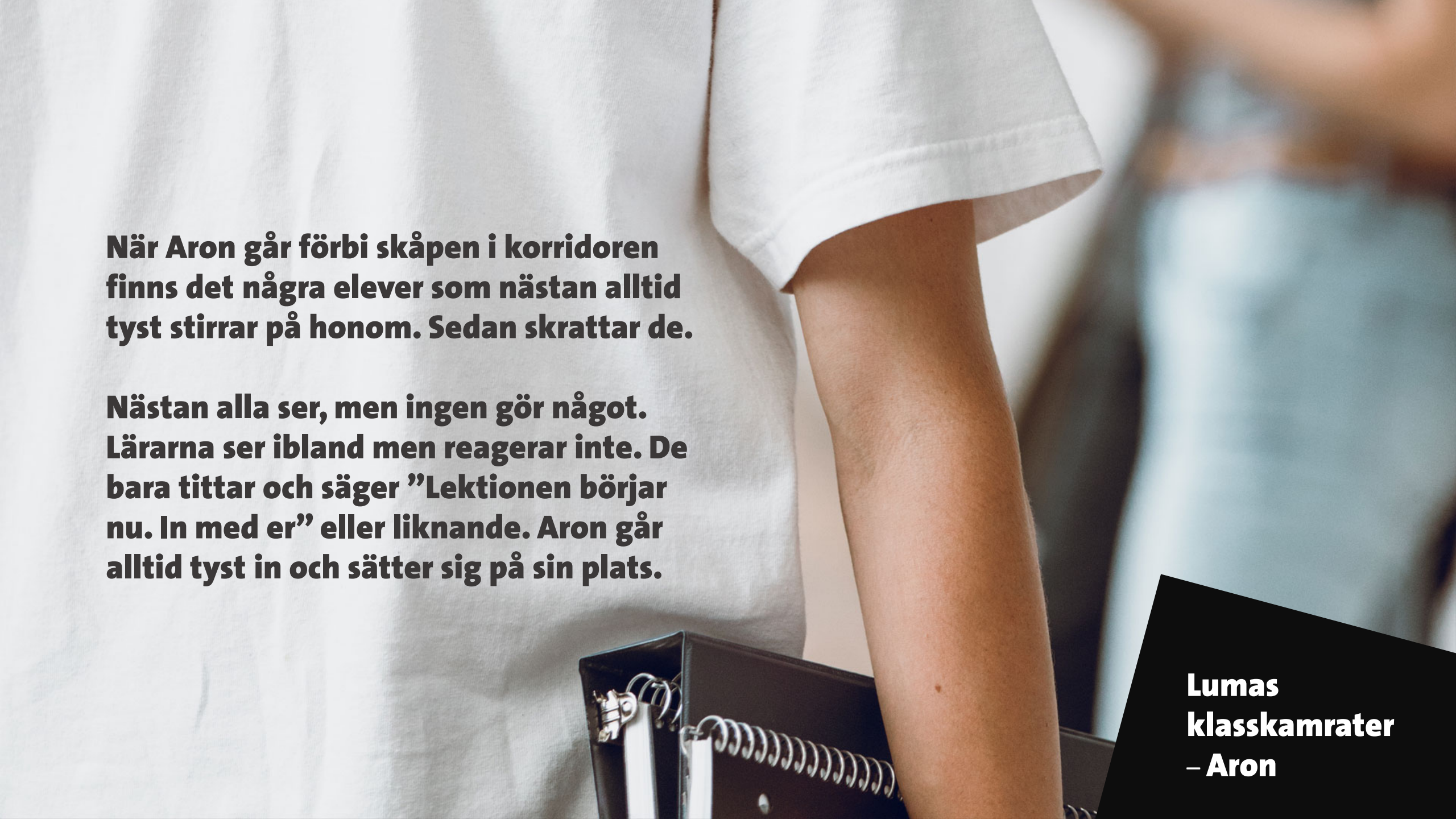
När vuxna bestämmer saker ska de tänka på vad som blir bäst för dig.

Du har rätt till fritid och vila.

Du har rätt att säga vad du tycker och vuxna ska lyssna på det du säger.

Du har rätt till utveckling.

Du har rätt till vuxna som tar hand om dig.

När Aron går förbi skåpen i korridoren finns det några elever som nästan alltid tyst stirrar på honom. Sedan skrattar de.

Nästan alla ser, men ingen gör något. Lärarna ser ibland men reagerar inte. De bara tittar och säger "Lektionen börjar nu. In med er" eller liknande. Aron går alltid tyst in och sätter sig på sin plats.

**Lumas
klasskamrater
– Aron**

**Tycker du att det
som händer Aron är
kränkande?**

**Varför gör inte
klasskamraterna
något, tror du?**

**Varför gör inte
lärarna något, tror
du?**

**Hur tror du att
Aron upplever
detta?**

**Vad skulle du
ha gjort?**

Det går inte att se på Aron hur han upplever denna situation. Kanske berättar han om någon frågar.

Om kränkningar händer på din skola kan du visa eller säga till personerna som kränker att det inte är okej. Be dem sluta. Antingen direkt när det händer eller senare. Du kan också göra personalen uppmärksamma på vad som händer.

Kränkningar

Viskningar

Blickar

Elaka ord

**Ryktes-
spridning**

**Sexuella
anspelningar
eller förslag**

Skratt

Uteslutning

Att få vara den man är

”

Normer är oskrivna, osynliga regler. De finns överallt men kan vara olika beroende på var du är.

”

Vem?

Född i Sverige

Har ångest

Person med dyslexi

Kränker andra

Heterosexuell

Kan teckenspråk

Vill kallas Alex

Var det svårt? Passade samma person in på fler än ett påstående? Det syns oftast inte utanpå vem en person är och vad den har varit med om, är rädd för, har svårt för eller är glad och stolt över.

**Vilka
aktiviteter
jag förväntas
gilla.**

**Hur min kropp
förväntas se ut
och fungera.**

**Vilka mål jag
förväntas
uppnå.**

**Hur jag
förväntas
bete mig.**

**Vilka personer
jag förväntas bli
attraherad av.**

**Vilka kläder
och prylar jag
förväntas ha.**

**Vilken
inställning jag
förväntas ha till
skolan.**

Många gånger kan det kännas som om du "måste" eller "borde" göra eller tycka på ett visst sätt. De kan också handla om att ha vissa saker. Tänk efter vad du egentligen känner, vad du vill göra, hur du vill se ut eller vad du vill ha för saker.

Skolan

De äldre eleverna på skolan brukar på skoj göra det svårt för Aila att komma in genom huvudingången genom att ställa sig för och blockera. Det händer också att de tar på Aila fast hon inte vill.

Aila tycker att det är så jobbigt att hon ofta kommer fem minuter efter första lektionen börjat. Lärarna anmäler frånvaro men de frågar aldrig Aila varför hon är sen.

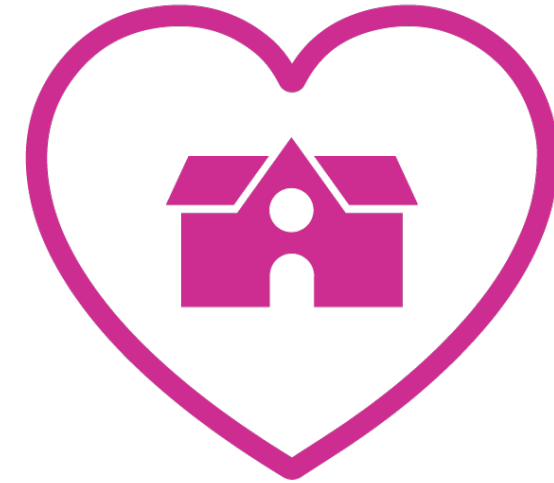

**Lumas
klasskamrater
– Aila**

Vad kan personalen i skolan göra för att hjälpa Aila som känner sig otrygg?

Vad kan personalen i skolan göra för att undvika att liknande situationer uppstår igen?

Vad kan personalen i skolan göra för att alla ska må bra och känna sig trygga?

Vad kan personalen i skolan göra för att hjälpa Aila som känner sig otrygg?

När personalen får veta att detta hänt är de skyldiga att göra något så att det blir bättre för Aila. De kan lyssna på alla inblandade och försöka utreda vad som har hänt. De kan också samtala med föräldrarna. Utifrån samtalen ska de sedan göra förändringar så att Aila ska känna sig trygg. De kan till exempel se till att mer personal finns bland eleverna varje morgon.

Vad kan personalen i skolan göra för att undvika att liknande situationer uppstår igen?

Personalen kan lyssna på eleverna och låta dem vara med och ge förslag på hur det kan bli bättre på olika otrygga platser. Det kan också vara bra att se över vilka normer och beteenden som finns på skolan och tillsammans med eleverna se till att bryta de som inte är bra. Enkäter, diskussioner och värderingsövningar kan vara metoder för detta.

Vad kan personalen i skolan göra för att alla ska må bra och känna sig trygga?

Elever och personal som är trygga och känner sig respekterade är schysstare mot andra. Personalen i skolan ansvarar för att skapa trygga relationer mellan elever och mellan personal och elever. De ska också se till att alla elever kan delta i undervisning och aktiviteter.

”

Likarättsarbete handlar om att skapa en trygg skola fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

”

**Ord som
suttit kvar.**

**Påverkat dem
genom livet.**

**Utan att tänka på
konsekvenserna.**

**Kanslan av att
vara värdelös och
otillräcklig.**

**Ingen
vågade
säga till.**

**Om du har en åsikt
om något eller vill
ändra på något på din
skola, upplever du att
du har möjlighet att
framföra det?**

**Har du någon ur
personalen på din
skola som du känner
förtroende för och
kan prata med?**

**Känner du till vilka
rutiner din skola har för
att skapa trygghet,
förebygga kränkningar
och vad de gör när
kränkningar har skett?**

Sam har det jobbigt hemma. Han vill inte prata med någon och tar aldrig hem några kompisar.

En av hans lärare har börjat bli orolig för honom och frågar honom hur han mår. Sam berättar lite och säger att det är jobbigt och att han knappt orkar gå till skolan. Han är också rädd att någon ska få reda på hur han har det hemma.

Läraren säger att det är bra att Sam berättar. Hon förklarar för Sam att han inte ska behöva må dåligt och att hon måste berätta detta för socialtjänsten.

Sam vill först inte det och ångrar att han berättade. Men några månader senare känns det ändå okej, för Sam och hans familj har faktiskt fått hjälp av soc. Livet är fortfarande inte perfekt, men det är mycket bättre.

**Lumas
klasskamrater
– Sam**

”

**Att få hjälp är en av barns
och ungas rättigheter.**

”

Elever

**Var går gränsen
mellan skoj och
allvar?**

**Kan personer
kränka andra
utan att förstå
det själva?**

**Varför är det så svårt
för de som står bredvid
att göra eller säga
något?**

I skolan är det personalen – inte eleverna – som har ansvaret för att ingen blir utsatt för kränkningar och mobbning. Det betyder inte att du som elev får göra och säga vad du vill. Du ansvarar för att vara schysst och aldrig göra något eller säga något som kränker någon annan.

Du och alla andra elever har stor möjlighet att bryta negativa mönster och handlingar. Du som "åskådare" har en viktig roll. Acceptera aldrig att någon blir utsatt. Det gäller även när det "bara är skojbråk". Säg ifrån eller gå ihop med andra som säger ifrån.

Det är också schysst att kolla läget med personen som blivit utsatt och visa att du bryr dig.

**Hur kan jag
hjälpa någon?**

**Du kom säkert på en hel del saker som du kan göra.
Här är några fler:**

- **Var ett stöd och lyssna.**
- **Påminn om att det aldrig är den utsattes fel.**
- **Berätta för någon vuxen som du litar på. Prata med någon hemma, på skolan eller någon annanstans så att du kan få råd och stöd. Får du inte hjälp går du vidare till någon annan.**
- **Om det känns svårt att berätta för en vuxen kan ett första steg vara att chatta anonymt med någon på till exempel Bris.**

”

**Det folk inte vågade säga i skolan
skrev de i stället på nätet.**

F.d. elev

”

**Håller
du med?**

1 av 10

**Det är viktigt att
svara snabbt på ett
meddelande.**

**Håller
du med?**

2 av 10

**Det är roligare att
träffa vänner på
riktigt än på nätet.**

**Håller
du med?**

3 av 10

**Det är lättare att
skriva snälla saker
än att säga dem.**

4 av 10

**Det är lätt att
tappa bort tiden
när jag håller på
med telefonen.**

**Håller
du med?**

**Håller
du med?**

5 av 10

**Det är okej att lägga
ut vilka bilder jag
vill på mig själv i
sociala medier.**

**Håller
du med?**

6 av 10

**Det är viktigt att göra
om bilder med filter
eller att redigera dem
på annat sätt.**

7 av 10

**Det är bra att vara
försiktig på nätet,
även med att skicka
bilder i chattar med
mina vänner.**

**Håller
du med?**

8 av 10

**Det är lätt att
bli avundsjuk
på andra.**

**Håller
du med?**

**Håller
du med?**

9 av 10

Det är viktigt att inte sprida klipp eller bilder som är taskiga mot någon, även om man inte känner dem.

**Håller
du med?**

10 av 10

**Det är bättre att
säga viktiga saker
direkt istället för i
sociala medier.**

Att vara på nätet är en del av livet. Det finns inte alltid tydliga gränser mellan det som händer på skolan, hemma och på fritiden. På nätet är det dessutom lätt att det blir missförstånd eftersom du inte får information via kroppsspråk och röster. Därför är det bra att tänka till en gång extra innan du skickar något till någon annan på nätet.

Hur går vi vidare?

På skolan där Luma går jobbar de mer med trygghet nu. De har bland annat ordnat gemensamma aktiviteter, föreläsningar om olika ämnen och temadagar. Elevernas relationer till varandra och till personalen är bättre. Personalen uppmärksammar när de ser elever som är schyssta mot andra.

Personalen lyssnar mer på elevernas erfarenheter och åsikter. Eleverna har fått komma med en hel del förslag på lösningar, genom att bland annat svara på enkäter och diskutera. Eleverna får återkoppling på enkäterna och flera av förslagen har genomförts.

Trots att det är nolltolerans så finns de hårda orden och skojbråken kvar på skolan. Det är något som skolan behöver arbeta vidare med. Det händer också en del både mer eller mindre allvarliga saker i skolan. Men personalen tar tag i det direkt och har en plan för hur de ska göra.

Det tar tid att göra förbättringar på en skola.

**Lumas
klasskamrater**

Mina förslag

Tack!